

Sveriges frihet : Föredrag

Eklund, J. A.,

53 E a Br. 1914

National Library
of Sweden

EKLUND, JOHAN ALFRED

Sv. Saml.

Polit.

Sv.
(OP.)

1914

Kungl. biblioteket

0 0000 000075063

0

Polit.
L.
(Pro)
1914

Sveriges frihet

FÖREDRAG

AF

BISKOP J. A. EKLUND

I FILIPSTADS KYRKA

DEN 2 FEBRUARI 1914

Pris 25 öre.

Säljes till förmån för Karlstads Barnkrubbor.

2000-talens tidning

FÖREDRAG

av

BISKOP J. A. EKLUND

I FÖRSTA KIRKAN

DEN 3 FEBRUARI 1914

KARLSTAD
NYA WERMLANDS-TIDNINGENS A.-B.
1914

0 0000 000075063

Sveriges frihet.

Föredrag af biskop *J. A. Eklund* i Filipstads kyrka
den 2 februari 1914.

Man brukar tala om texter, då det gäller att i en kyrka tala till församlingen. En text är ett ord från Gud genom en Guds människa, som man stöder sig vid i sitt tal. Och det är klart för oss kristna präster, att vi alltid gå till källan, när det gäller att hämta en sådan text: Vi gå till Guds ord i den heliga skrift. Men det kan också vara rätt att stanna vid andra ord, ty Gud har talat också i andra tider och genom andra män än den heliga skrifts tider och män.

Det fattas icke texter, om man vill tala om frihet. De finnas både i skriften och historien — icke minst i Sveriges historia.

Ett ord taladt af profeten till Israel lyder så:

Skaka stoftet af dig, stå upp och intag din plats, Jerusalem; lös banden från din hals, du fångna dotter Sion. Ty så säger Herren: I hafven blifvit sålda för intet; så skolen I ock utan penningar blifva lösköpta.

Det är ett ord om Israels förlossning ur Babel. Och du hör huru frihetslängtan och frihetsglädjen tala i det ordet. Profeten, som känner denna längtansfulla glädje brusa genom sin egen själ, vet, att samma känsla skall genomtränga hans frigjorda folk.

Jag vill påminna om ett annat ord om frihet, som går än vidare. Det är ett ord ifrån Nya Testamentets morgon. Det talar om skapelsens längtan och om en förhoppning, att också skapelsen en gång skall blifva frigjord ifrån sin trældom till Guds barns härliga frihet.

Det vore också en text att tala öfver, när man skall tala om frihet.

Och eftersom det är Sveriges frihet vi skulle tänka på, så skadar det ej, om vi taga ett par »texter» — ord från Sveriges profetiska och gudsända män. Du känner kanske igen dem.

»Frihet är det bästa ting,
som sökas kan all världen kring,
för den, som frihet kan bära.
Vill du vara dig själfver huld,
så älska frihet mer än guld.
Med frihet följer ära».

Det är biskop Thomas' ord från Sveriges första frihetsstrid i Engelbrekts dagar.

Det andra svenska ordet, jag ville erinra om, har ett visst samband med detta samhälle. Du vet, att staden bär namnet af den siste af de gamla, verkligen regerande hertigarna af Värmland: Karl Filip. Det var konung Gustaf II Adolfs ende broder. Och han afled i sin ungdom, år 1622 i sitt 21:a år. Vid hans bår talade konungen, vårt lands störste. Och vi hafva kvar orden. I början af dem erinrar konungen om släktens stamfader på Sveriges tron, Gustaf I, och om sin egen och den bortgångnes fader, hertig Karl. Och han säger om dem, att de »hafva sin härkomst af Sveriges riddersmän, de där genom Guds nådiga välsignelse Sveriges rikets frihet fordomsdags ridderligen, visligen och lagligen försvarat hafva och samma frihet in på oss svenske män ärft».

Det är ur det konungaordet jag tagit ämnet »Sveriges rikets frihet», »Sveriges frihet». Och att Gustaf Adolf hade profetens och den gudsände mannens rätt att under erkännande af Guds nåd tala om Sveriges frihet, det kan ingen, som känner hans lif, förneka. Han säger i samma tal — till fäderneslandet — om sin bortgångne broder: Han ville »göra sig bekväm i lifvet att tjäna dig, och, då det Gud behagade, manligen att dö för dig». Och hvad han säger om brodern, det blef sanning i hans eget lif: Han dog manligen för Sveriges rikets frihet. —

Skapelsen längtar efter frihet. Man kan säga, att de skapade varelsernas rang i skapelsens kedja kan mätas efter deras frihets grad och art. Det finns något mera af frihet i djur än i växt; djuret står högre på skalan. Men högst står människan; hon kan icke blott röra sig fritt med kropp och lemmar; först i henne är andelivvet fritt. Och inom människovärlden går det mot högre frihet: från barnafrihet till mannafrihet.

Hvad är frihet?

Ja, därom kunna vi nöja oss att säga: Frihet är att bestämma sig själf — inifrån, inifrån lifvets inre, där viljan bor. Frihet finns därför aldrig där det icke finns inre lif och inre lifskraft.

Ser man nu på folkens lif, så kan man också där följa regeln: ju högre själfständighet och frihet, desto högre lif.

Det är därför icke underligt, om vi redan i den gamla världens högst stående folk finna frihetstankarna lefva. Israel — dess historia är en historia om längtan till frihet, kamp för frihet, sorg öfver mistad frihet. Frihet från Egypten, frihet från Assur, frihet från Babel, frihet från Rom — förlossning, det är ämnet för profeternas predikan och för psalmisternas sång. Det var ett af dessa ord vi anförde.

Men det gick underligt för Israel. Det fick mer än en gång lära sig, att frihet kan mistas i det yttre och ändå vinnas. Det var i Babel Israel lärde sig att göra sig lös från träldomens makter och att i frihet tjäna lefvande Gud. Och det var till ett folk i politisk träldom den konung kom, — som enligt Pauli ord kom med Guds barns härliga frihet. Det gamla, det politiska Israel sjönk ned till ett folk utan land och utan konung.

Det andra folket, som gifvit rikt af andliga gåfvor åt världen, det är Hellas folk. Och dess historia i dess skönaste tid är också den en historia om segrande kamp för frihet. Det stod som ett litet folk mot ett millionhärarnas folk. Och det segrade. Det var först längre fram, när folket sjunkit i tvedräkt, som äfven Greklands frihetstid var slut. —

Om jag nu från detta springer öfver till tanken på Sverige och Sveriges frihet, så står frågan där med sitt allvarsdjup: Hvad kan Gud mena för Sveriges lif — hvad vill han med afseende på Sveriges frihet?

Då tror jag man kan säga icke så litet, som påminner om Israel och Hellas.

Jag tror man kan säga: Gud har från början nedlagt i Sveriges folk en frihetslängtan, brinnande som Israels och offervillig som Greklands. Ty äfven Sveriges lifshistoria är en historia om frihetskamp. Och denna frihetskamp har icke blott afsett den yttre politiska friheten, utan också den inre: själens, andens, trons och viljans frihet. Sverige har under tusen år så godt som alltid stått i främsta ledet, då det gällt frihetens lif. Och det är så än i dag. Inga författningar äro i grunden friare än Sveriges. Inga folk äro mera klart berättigade att själfständigt stifta lag och stadga skatt och fälla dom och styra stat och kommun. Och inga folk äro mera angelägna att bringa kunskap till hela folket i dess breda lager än vi. Tanken är fri till

forskning i Sveriges land. Vår kyrka är en frihetens, den evangeliska frihetens kyrka — mycket friare än många frikyrkor.

Det är ett tal, ibland mot bättre vetande, ibland af okunnighet, när man säger, att det kan göra det-samma om Sverige får styra sig själf eller ligga under ett annat välde.

Svensken har så lätt att bruka stora ord. Han kan mycket väl säga: Det är ingen skillnad på svensk eller rysk frihet. Men det första kosackbesöket i en svensk by skulle lära honom skillnaden; han skulle aldrig tala så mer.

Nej, Sveriges frihet — den *är* frihet.

Men det som gör, att den föga skattas, det är att vi vant oss vid den under mansåldrar och att vi under mansåldrar fått utan svårare kamp behålla den. Vi tro därför alltför lätt, att det är något som faller af sig själf, att vi skola äga och behålla vår frihet.

Så är det icke. Sveriges frihet är vunnen under hundraåriga strider och under hundraårigt arbete af konung och folk, af Sveriges hjältar och riddersmän, tänkare och statsmän, bönder och borgare och soldater, män och kvinnor i gemensam ansträngning, ofta ända till det yttersta — till den sista styfvern och den sista kraften och den sista lefnadsdagen. Sveriges frihet har kostat svenske mäns lif i hundratusental, om man blott räknar dem som fallit på slagfälten. Och man kan icke räkna antalet på de män och kvinnor, som i sin lifsgärning varit med om att mödosamt bygga och bevara detta fria Sverige under tusen år.

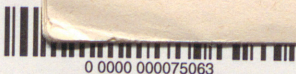
Det är icke tid att i det enskilda gå in på historien härom. Det är icke rätt att säga, att Sverige aldrig mist sin frihet. Den som vet, hur det var i Sverige efter Folkungarnas fall och fram till Gustaf Vasa vet, att under 150 år var det illa ställdt med friheten: Engelbrekt och biskop Thomas, Sturarna och Kristina Gyllenstierna, kung Gösta och Olaus Petri — de visste hvad

det låg för något i detta: Sveriges förlorade frihet. Och när Gustaf Adolf i anden såg Wallenstein gå fram i lågor, såg flottan hota i Östersjöns hamnar, såg jesuiterna i Rom och Polen lägga planer att göra Sverige åter sig underdånigt — då visste han hvad det kostade att bevara Sveriges frihet. Och han och hans folk, de gåfvo hvad det kostade: allt, ända till lifvet.

Och hvad det kostat i arbete, i tankekraft, i försakelse att bygga upp det själfständiga Sveriges stat och kyrka, städer och kommuner — ja, det kan man icke mäta. Det är ett arbete, som började långt inne i den grå forntiden, långt innan våra första skrifna lagar funnos till. Många hundratal år hafva gått sedan det förbjöds att göra svensk man till träl. Sveriges bonde har aldrig varit lifegen. — Sådant har kostat möda och arbete. Ty det är lättare att vara träl än att vara fri. Det kostar mer att lefva i frihet än i trældom. Ty den som vill vara fri, han måste lefva *sitt eget lif*.

Och när det gäller ett folk, då betyder friheten att kunna gemensamt och dock fritt bestämma öfver sig själf. Det finns folk, som stoltserat öfver frihet, men icke hafva kunnat bevara *folkets* frihet, nationens, statens frihet. Och då — ja, då går allt sönder. Det visar Grekland. Det visar Polen. Gud har gifvit Sverige den stora gåfvan att kunna med lag i frihet styra sig själf under många hundratal år. Det är en gåfva, som Gud tyckes framför allt hafva gifvit germanernas folk — och icke minst vårt folk.

Men friheten är icke blott svår att vinna. Den är svår att bevara. Den är ömtålig. På tio år, ja, kanske på ett, kan flerhundraårig frihet mistas. Finlands lagbundna frihet, byggd under 700 år, har på tio år i mycket hög grad raserats; hvem vet om det finns något kvar efter 70 år. En enda segerdag för ett främmande folk kan betyda att *det* förloras, som det kostat ett halft årtusen att vinna.

Hur skall det gå i framtiden med Sveriges frihet?
 Det är *den* frågan, som bränner i själarna. Och vi glädjas åt, att den börjat bränna.

Frågan är, om jag tänker bibliskt: Skola vi få bo i Jerusalem och det land, som Gud gifvit Sveriges folk, eller skola vi till Babel?

Eller om jag tänker på Grekland: Skall makten öfvas från Aten eller från Rom — skola våra män gå till öfning på ett svenskt stadion eller exercera under Roms örnar?

Hvad Sveriges folk *vill* — det tviflar jag inte på. Sveriges folk vill Sveriges frihet.

Tror du inte t. ex. att de unga Älfdalsmännen, som nyss förklarade, att de inte vilja hafva vinteröfningar för hären — af fruktan för förkylning — tror du inte, att de vilja Sveriges frihet? Jo, så säkert, att de, om det gäller, skola tälta och kämpa i vinter-snön nästan lika tappert, som en gång Gustaf Adolfs och Karl XII:s folk. Det är visst inte bara Sveriges konung, Sveriges bildade män och kvinnor, Sveriges bönder — det är Sveriges arbetare och Sveriges barn i alla Sveriges hörn det gäller: De vilja innerst alla Sveriges frihet. Och de skola alla vara med, bara de få klart veta, hvad det gäller.

Men vi äro i en af Guds kyrkas helgedomar. Och då böra vi väl fråga: Hvad vill Gud?

Hvad vill Gud rörande Sveriges frihet?

Därpå skall jag svara ungefär så: Hvad Gud vill, det har han visat genom att bevara vår frihet under farliga tider i hundratal år. Gud är historiens Gud. Han verkar intill nu. Han talar än till Sveriges folk: Behåll det du har, att ingen tager ifrån dig frihetens krona.

Hvad Gud vill, det säger han oss innerst inne i vår frihetslängttande svenska själ. Jag tror, att det knappt finns något folk på Guds vida jord, som skulle få det

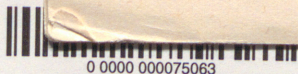
så svårt i träldom som vi. Det finns människor och folk, som kunna bevara en inre frihet äfven under yttre tvång. Men jag anar, hur det skulle bli, om vårt folk skulle träla under främmande lydnad. Det skulle krympa samman och bli tungsint och gråta i det tysta, som Israel vid älfvarna i Babel. Det skulle kanske — det tröga folket, fullt af hetsigheter — det skulle kanske söka slöa och glömma och sofva i rus och så rusa upp och skaka på länkarna och vilja bli fritt och så kanske krypa in i bojor under hugg och slag och bli dubbelt plågadt och dubbelt förslöadt.

Svenska män och kvinnor och barn! Det är här icke fråga blott om jordiska ting. Det är fråga om lif och själ, Sveriges lif och Sveriges själ. Ingenting är för dyrt, då det gäller lifvet.

Ingenting är för dyrt, då det gäller Sveriges lif och Sveriges frihet.

Efter tunga träldomstider
striden stod allt Sverige kring,
ty vi lärde oss omsider:
frihet är det bästa ting —
Sveriges frihet,
Sveriges frihet,
Engelbrekts och Sturars bön
och kung Göstas segerlön.

Tron på Sveriges frihet brunnit
i dess störste konungs själ
och för den hans blod har runnit —
Sverige får ej mer bli träl.
Sveriges frihet,
Sveriges frihet
från de gångna tidehvarf
är vårt rätta fadersarf.

Frihet vunno vi att dyrka
 Herren Gud i vaken tro.
 Fritt, i kärlek till hans kyrka,
 stredo vi för hennes ro.
 Sveriges frihet,
 Sveriges frihet
 grundad är på Kristi bud
 och den vunnen är med Gud.

Än i hundramila länder
 bunden tro i trældom går.
 Närmre, närmre våra stränder
 tyranniets vågsvall slår.
 Sveriges frihet,
 Sveriges frihet!
 Den sig själf vill vara huld
 älske frihet mer än guld.

Än finns guld till kungens krona,
 kyrkans kors och brudens ring.
 Än är tid att synder sona,
 än stå män på Sveriges ting.
 Sveriges frihet,
 Sveriges frihet
 får ej fly från öppen sjö,
 reda sig en graf och dö.

Än finns tro i själar unga,
 än finns stål i Sveriges malm,
 än kan Sveriges kyrka sjunga,
 än bor klang i Luthers psalm.
 Sveriges frihet,
 Sveriges frihet
 värna vi i fröjd och sorg:
 Gud är oss en väldig boig.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

